An Roinn Oideachais
Department of Education

Ciorclán 0086/2024

Do Phríomhoidí agus do Bhoird Bhainistíochta Scoileanna Dara Leibhéal agus Scoileanna Speisialta, agus do Phríomhfheidhmeannaigh na mBord Oideachais agus Oiliúna

Ábhar dualgais don Ghaeilge sa tSraith Shóisearach Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1) agus Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2)

(Do chohóirt scoláirí a théann faoin Scrúdú Deiridh in 2027, 2028, agus 2029)

Réamhrá

Is mian leis an Roinn Oideachais údaráis bhainistíochta na scoileanna dara leibhéil agus scoileanna speisialta a sholáthraíonn clár de chuid na Sraithe Sóisearaí do scoláirí atá ag teacht le leibhéal 3 ar Chreat Náisiúnta na gCáilíochtaí a chur ar an eolas faoi leasuithe ar ábhar dualgais don dara agus don tríú bliain de *Shonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1)* (2023) agus *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2) (2023)*.

Eascraíonn na leasuithe seo as athbhreithniú na Comhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) ar na liostaí téacsanna, mar a fógraíodh in 2023. Baineann na leasuithe seo leis an gcohórt scoláirí a théann faoin scrúdú deiridh in 2027, 2028, agus 2029.

Sa chiorclán seo leagtar amach an t-ábhar dualgais do:

- *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1) (2023)* atá dírithe ar chainteoirí dúchais agus ar fhoghlaimeoirí na Gaeilge a dhéanann staidéar ar ábhair seachas Béarla, trí mheán na Gaeilge.
  agus
- *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2) (2023)* atá dírithe ar scoláirí a bhfuil an Ghaeilge á saothrú acu mar dhara teanga go príomha agus atá i mbun staidéir ar ábhair eile trí mheán an Bhéarla.

Ba chóir dóibh siúd a léann an Ciorclán seo a thabhairt faoi deara go dtagann an Ciorclán seo in áit na dtéacsanna atá leagtha síos i gciorclán 0015/2023 Iarrann an Roinn ar na húdaráis scoile an Ciorclán seo a chur ar a súile do gach múinteoir a mhúineann sonraíochtaí T1 agus T2.

Lena chois sin, iarrann an Roinn ar údaráis scoile fógra cuí faoi na leasuithe do na liostaí téacsanna seo (T1 and T2) a thabhairt do na scoláirí ag tús na scoilbhliana lena mbaineann.

Tá teacht ar an gCiorclán seo ar gov.ie

Is féidir fiosruithe maidir leis an gCiorclán seo a chur trí ríomhphost chuig: CAP_Helpdesk@education.gov.ie.

Celeste O'Callaghan

Príomhoifigeach
An tAonad um Beartais Churaclaim agus Measúnachta
Samhain 2024

Ról na litríochta i ndáil le foghlaim, teagasc agus measúnú na Gaeilge sa tSraith Shóisearach

Is acmhainn luachmhar é an téacs liteartha don bhfoghlaimeoir teanga mar go dtacaíonn saothrú na dtéacsanna seo le forbairt roghanna scileanna agus tuiscintí ábhartha. Nuair a chomhtháthaítear ionramháil ar théacsanna liteartha le forbairt scileanna teanga, cothaítear raon leathan cumas sa bhfoghlaimeoir:

- teanga agus litearthachta
- scileanna criticiúla agus cruthaitheacha
- tuiscintí cultúrtha
- forás pearsanta.

Téacsanna á roghnú
Tá ról an scoláire i roghnú téacsanna thar a bheith tábhachtach. Ag tógáil ar an taithí a fuarthas ar théacsanna liteartha a fhiosrú le linn na chéad bhliana, thar thréimhse an dara agus an tríú bliain roghnóidh an scoláire, i gcomhpháirt leis an múinteoir:

T1	T2
• **aon** úrscéal amháin (iomlán) • **aon** dráma amháin (iomlán) • **cúig** dhán/amhrán • **dhá** ghearrscéal • **dhá** ghearrscannán • **cúig** théacs áitiúla/béil	• **dhá** ghearrscannán nó dráma amháin (iomlán) • **aon** ghearrscéal amháin • **ceithre** dhán/amhrán • **aon** úrscéal amháin (iomlán) *Ardleibhéal amháin*

Níor cheart téacsanna a ndearnadh staidéar orthu sa chéad bhliain a áireamh sa roghnú seo.

Ní mór téacsanna don dara bliain agus don tríú bliain a roghnú as an liosta de théacsanna liteartha dualgais atá leagtha amach in Aguisín 1 d'fhoghlaimeoirí T1 agus in Aguisín 2 d'fhoghlaimeoirí T2.

Tuigtear gurb ann do leaganacha éagsúla do mhórán de na hamhráin. Dá bhrí seo, beidh sé de shaoirse ag an scoláire, i gcomhpháirt leis an múinteoir, na leaganacha is oiriúnaí dá c(h)omhthéacs foghlama féin a roghnú. Beidh comhairle ar fáil ó Oide, an tseirbhís tacaíochta do mhúinteoirí agus do cheannairí scoile (www.oide.ie) maidir le conas a faoin mbealach is fearr chun téacsanna áitiúla cuí nó leaganacha de na hamhráin thraidisiúnta a aimsiú.

An litríocht agus an measúnú
Is é cuspóir an mheasúnaithe tacú leis an bhfoghlaim. Moltar do scoileanna breathnú ar *Shonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (T1)* **nó** *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí: Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (T2)* chun mionsonraí a fháil maidir leis na socrúcháin mheasúnaithe don Ghaeilge sa tSraith Shóisearach agus an ról atá ag téacsanna liteartha sna measúnuithe seo. Is féidir teacht ar an tSonraíocht ag www.curriculumonline.ie nó an nasc seo.

Beidh comhairle ar fáil ó Oide, an tseirbhís tacaíochta do mhúinteoirí agus do cheannairí scoile (www.oide.ie) freisin, ar conas a fhéadfar eispéireas foghlama a dhearadh ar shlí a éascaíonn measúnú foirmitheach agus suimitheach ar na scileanna a chothaítear trí théacsanna liteartha a bhlaiseadh agus a staidéir.

Measúnú ar an nGaeilge don Próifíl Ghnóthachtála na Sraithe Sóisearaí
Anseo thíos, tugtar forbhreathnú ar áit na litríochta sa mheasúnú ar fhoghlaim na scoláirí Gaeilge na Sraithe Sóisearaí.

Measúnú Rangbhunaithe: 1 Punann Teanga
Ba cheart do scoláirí leas a bhaint as téacs litríochta ón liosta dualgais don dara agus/nó tríú bliain mar spreagadh do cheann amháin ar a laghad de chomhpháirt punainne a roghnófar.

Measúnú Rangbhunaithe 2: Tasc Cumarsáideach
Is féidir le scoláirí téacsanna ón liosta litríochta don dara agus/nó tríú bliain a úsáid mar spreagadh don ábhar/topaic/píosa cruthaitheach.
Nóta: Is ag leibhéal comónta atá gach Measúnú Rangbhunaithe.

Tasc Measúnaithe
- Tabharfaidh na scoláirí faoi Thasc Measúnaithe nuair a bheidh na Measúnuithe Rangbhunaithe curtha i gcrích acu.
- Tabharfar faoin Tasc Measúnaithe tar éis don dara Measúnú Rangbhunaithe agus beidh baint ag an tasc leis na torthaí foghlama don dara Measúnú Rangbhunaithe.
- Is é an Coimisiún na Scrúduithe Stáit a ndéanann an Tasc Measúnaithe a mharcáil.

Tá eolas faoi na Measúnaithe Rangbhunaithe ar fáil in *An Ghaeilge sa tSraith Shóisearach (Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge, T1): Treoirlínte don Mheasúnú Rangbhunaithe agus don Tasc Measúnaithe* agus in *An Ghaeilge sa tSraith Shóisearach (Scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla, T2): Treoirlínte don Mheasúnú Rangbhunaithe agus don Tasc Measúnaithe* atá ar fáil ag curriculumonline.ie, anseo.

An Scrúdú Deiridh

- Socróidh Coimisiún na Scrúduithe Stáit an scrúdú deiridh.
- Reáchtáiltear an scrúdú ag deireadh an tríú bliain.
- Is scrúdú dhá uair an chloig agus ag dhá leibhéal: Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal a bheidh ann.
- Éileofar ar scoláirí a c(h)umais teanga a léiriú trí dhul i ngleic le cumarsáid phearsanta agus idirghníomhach i dtascanna éagsúla.
- I gcás an Ardleibhéil agus Gnáthleibhéil ag T1 agus an Ardleibhéil amháin ag T2, beidh freagairt phearsanta/chumarsáideach an scoláire ar théacsanna liteartha á lorg i dtascanna áirithe. Ní bheidh a leithéid de thasc acu siúd a bheadh ag déanamh scrúdú T2 ar an nGnáthleibhéal.

Aguisín 1:Liosta Téacsanna Dualgais T1

Liosta Téacsanna Dualgais (T1)

(Tagann an liosta de théacsanna dualgais seo in áit an liosta atá i gciorclán 0015 / 2023)

Úrscéalta T1			
Teideal	**Údar**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
Doras Fuinneog Scuab	Seán Mac Mathúna	Leabhar Breac	2015
LabhairAmach.com	Áine Uí Fhoghlú	Cló Iar-Chonnacht	2017
Sárú	Anna Heussaff	Cló Iar-Chonnacht	2017
An Mianadóir	Jackie Mac Donncha	Cló Iar-Chonnacht	2015
Comhcheilg Pháirc an Chrócaigh	Diarmaid Ó Ceallaigh	Coiscéim	2013
An Gárda Cósta	Máire Uí Dhufaigh	Leabhar Breac	2012
Eachtra ar Oileán na Rún	Briain Ó Broin	Leabhar Breac	2021
Éanna Corr	Antain Mac Lochlainn	Leabhar Breac	2024
I mo Chroí Istigh	Áine Ní Ghlinn	Cló Iar-Chonnacht	2021
Maitrióisce	Siobhán Parkinson	Cois Life	2011

Gearrscéalta T1				
Teideal	**Údar**	**Cnuasach**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
An Eochair	Jackie Mac Donncha	Bróga Johnny Thomáis	Cló Iar-Chonnacht	2012
Claonfhéachaint	Ré Ó Laighléis	Goimh agus Scéalta Eile	MÓINÍN	2004
Ag Cúinne M St. agus Wisconsin	Alex Hijmans	Idir Dhá Thír	Cois Life	2017
An Cluiche Mór	Ógie Ó Céilleachair	Katfish agus Scéalta Eile	Cló Iar-Chonnacht	2017
M'Asal Beag Dubh	Pádraic Ó Conaire	Pádraic Ó Conaire: Rogha Scéalta (eag. Diarmuid de Faoite)	Cló Iar-Chonnacht	2008
Bodach an Chóta Lachtna	Séamus Ó Searcaigh	Laochas	An Gúm	1945 2009
Díol agus Ceannach	Máirín Ní Choinceanainn	Guth na Mara	Gathanna Gréine Teo.	2012
An Buille	Liam Ó Flaithearta	Dúil	Cló Iar-Chonnacht	2012
Na Bóithre	Pádraig Mac Piarais	Ó Pheann an Phiarsaigh	Cló Iar-Chonnacht	2016

Filíocht T1				
Teideal	**File**	**Cnuasach / Ar fáil ag**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
Filleadh ar an gCathair	Ailbhe Ní Ghearbhuigh	The Coast Road	Gallery Books	2016
An Foclóirí	Colm Breathnach	An Fear Marbh	Coiscéim	1998
Ceist na Teangan	Nuala Ní Dhomhnaill	Pharaoh’s Daughter	Gallery Press	1990
Gaiscíoch an Chamáin	Micheál Ó Conghaile	Comhrá Caillí	Cló Iar-Chonnacht	1987
Aongus	Johnny Chóil Mhaidhc	Buille Faoi Thuairim Gabha	Cló Iar-Chonnacht	1987
Sámhchodladh	Colm Breathnach	An Fear Marbh	Coiscéim	1998
Piseoga	Louis de Paor	Ag Greadadh Bás sa Reilig	Cló Iar-Chonnacht	2005
Deireadh Cóisire	Gearóid Mac Lochlainn	Na Scéalaithe	Coiscéim	1999
Ceithre Ráithe na Bliana	Pádraig Mac Suibhne	Solas Uaigneach	An Sagart	1992
Máthair	Nuala Ní Dhomhnaill	Northern Lights	Gallery Books / The Gallery Press	2018
Port na bPúcaí	Dairena Ní Chinnéide	Poll na mBabies	Coiscéim	2008
M’athair	Áine Ní Ghlinn	Rúin Oscailte	Coiscéim	2021

Amhráin T1	
Teideal	**Scríbhneoir / Amhránaí**
An Bóthar	Mark Ó Loinsigh
Beir mo Dhúthracht	Pádraig Ó Siochfhradha
Ceap do Shuaimhneas	IMLÉ
An Poc ar Buile	Traidisiúnta
Mise Éire	Pádraig Mac Piarais (liricí) Patrick Cassidy (ceol)
An Saol Rúnda	Oisín Mac
Amhrán Chuigéil	John Beag Ó Flatharta
Caidé sin don té sin?	Traidisiúnta
An Seanduine dóite	Traidisiúnta
Ceol an Phíobaire	Traidisiúnta
Déan é	Sruth na Maoile
An Mhaighdean Mhara	Traidisiúnta
Cití na gCumann	Altan
Amhrán na nGael	Méabh Ní Bheaglaoich
Beauty Deas an Oileáin	Seán Ó Duinnshléibhe
Spéirling	Eugene Peelo
Amhrán an Ghaeilgeora Mhóir	Tadhg Mac Dhonnagáin
Dochar	Sonny Ní Chathasaigh

Gearrscannáin T1				
Teideal	**Stiúrthóir**	**Scríbhneoir**	**Léiritheoirí / Comhlacht**	**Ar fáil ag**
Síle (2013)	Cathal Ó Cuaig	Séamus Moran	Ciarán Ó Cofaigh/ Síol Scéal	https://www.tg4.ie/ga/player/
An Buille (2010)	Marion Ní Loinsigh	Tristan Rosenstock	Deirdre Ní Fhlatharta/ Síol Scéal	https://www.tg4.ie/ga/player/
Fluent Dysphasia (2004)	Daniel O'Hara	Daniel O'Hara	Gráinne O'Carroll/ Dough Productions	https://ifiarchiveplayer.ie/fluent-dysphasia/
An Seabhac (2010)	Trevor Laffey	Paul Mercier	Deirdre Ní Fhlatharta/ Síol Scéil	https://www.tg4.ie/ga/player/baile
Sínte (2014)	Tom Sullivan	Tom Sullivan & Feidlim Cannon	Ciarán Ó Cofaigh/ Síol Scéal	https://www.tg4.ie/ga/player/baile
Fíorghael (2005)	Macdara Vallely	Macdara Vallely	Tamara Anghie/Zanzib ar Films	https://www.tg4.ie/en/player/home/
Cúilín Dualach (2004)	Nora Twomey	Jackie Mac Donncha	Ross Murray, Cartoon Saloon agus Seán Ó Cualáin, Sónta Teo.	tg4.ie/foghlaim https://shorts.screenireland.ie/films?keywords=c%C3%BAil%C3%ADn+dualach

Drámaí T1				
Teideal	**Údar / Scríbhneoir**	**Cnuasach**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
Coimhlint	Ré Ó Laighléis	Aistear Intinne	Coiscéim	1996
Aisling Aongusa	Brian Ó Baoill	TUB...aiste! agus drámaí eile: Duaisdrámaí an Oireachtais	www.lulu.com	2010
Lá Buí Bealtaine	Máiréad Ní Ghráda	Gearrdhrámaí an Chéid Eag. Pádraig Ó Siadhail	Cló Iar-Chonnacht	2000 2008
An Casán	Séamus de Bhilmot	Gearrdhrámaí an Chéid Eag. Pádraig Ó Siadhail	Cló Iar-Chonnacht	2000 2008
Pionta Amháin Uisce	Johnny Chóil Mhaidhc Ó Coistealbha	An Tincéara Buí agus dréachtaí eile	Sáirséal agus Dill	1962

Aguisín 2: Liosta Téacsanna Dualgais T2

Liosta Téacsanna Dualgais (T2)

(Tagann an liosta de théacsanna dualgais seo in áit an liosta atá i gciorclán 0015 / 2023)

Úrscéalta T2			
Teideal	**Údar**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
LabhairAmach.com	Áine Uí Fhoghlú	Cló Iar-Chonnacht	2017
Smuf	Alan Titley	An Gúm	2012
Sárú	Anna Heussaff	Cló Iar-Chonnacht	2017
Daideo	Áine Ní Ghlinn	Cois Life	2014
Cúpla	Ógie Ó Céilleachair	Cló Iar-Chonnacht	2011
Hiúdaí Beag	Eithne Ní Ghallchobhair	Cló Mhaigh Eo	2012
Tóraíocht Taisce	Mícheál Ó Ruairc	Cois Life	2012
An Mactíre Deireannach	Patricia Forde	Futa Fata	2023
Iománaí ón Iasacht	Seán Ua Cearnaigh	Cló Iar-Chonnacht	2016
Inis Mara	Tristian Rosenstock	LeabharCOMHAR	2022

Gearrscéalta T2				
Teideal	**Údar**	**Cnuasach / Bailiúchán**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
An Cluiche Mór	Ógie Ó Céilleachair	*Katfish agus Scéalta Eile*	Cló Iar-Chonnacht	2017
Spás	Mícheál Ó Ruairc	*Na Lucha ag Rince*	Cló Iar-Chonnacht	2009
M'Asal Beag Dubh	Pádraic Ó Conaire	*Pádraic Ó Conaire: Rogha Scéalta* (eag. Diarmuid de Faoite)	Cló Iar-Chonnacht	2008
Fionn agus an Fathach	Jacqueline de Brún	*N/bh*	An tÁisaonad	2012
Mar a fuair Cú Chulainn a ainm	Máirtín Mac Grianna	*N/bh*	An tÁisaonad	2012
Dubh agus Bán	Majella Ní Dhomhnaill	*Cuimhní Porcealláin agus Scéalta Eile*	Cló Iar-Chonnacht	2023
Cor	Ré Ó Laighléis	*Bolgchaint agus scéalta eile*	Móinín	2004
An Eochair	Jackie Mac Donncha	*Bróga Johnny Thomáis*	Cló Iar-Chonnacht	2012

Filíocht T2				
Teideal	**File**	**Cnuasach / Ar fáil ag**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
Stadeolaíocht	Marcus Mac Conghail	*Ceol Baile*	Cois Life	2014
Jeaic ar Scoil	Dairena Ní Chinnéide	*Máthair an Fhiaigh*	Cló Iar-Chonnacht	2008
Sámhchodladh	Colm Breathnach	*An Fear Marbh*	Coiscéim	1998
Aongus	Johnny Chóil Mhaidhc	*Buille Faoi Thuairim Gabha*	Cló Iar-Chonnacht	1987
Deochadh Dorais	Ailbhe Ní Ghearbhuigh	*The Coast Road*	Gallery Press	2016
Breith Dáin	Máirtín Ó Direáin	*Máirtín Ó Direáin: Na Dánta*	An Clóchomhar Tta (Cló Iar-Chonnacht)	2010
Dán do Lara 10	Michael Hartnett	*A Necklace of Wrens*	Gallery Press	1987
Deireadh Cóisire	Gearóid Mac Lochlainn	*Na Scéalaithe*	Coiscéim	1999
Ceithre Ráithe na Bliana	Pádraig Mac Suibhne	*Solas Uaigneach*	An Sagart	1992
Obair Bhaile	Áine Ní Ghlinn	*Bronntanais agus Féiríní Eile*	Cló Mhaigh Eo	2010
An Blascaod Mór Anois	Máire Áine Nic Gearailt	*An Inis*	Coiscéim	2010
Cathair Rúnda	Caitríona Ní Chléirchín	*Crithloinnir*	Coiscéim	2010

Amhráin T2	
Teideal	**Údar / Scríbhneoir**
Bí Ann/Leanfaidh mé	Kila
Fún orm	IMLÉ
An Poc ar Buile	Traidisiúnta
Mise Éire	Pádraig Mac Piarais (liricí) Patrick Cassidy (ceol)
An Saol Rúnda	Oisín Mac
Amhrán an Ghaeilgeora Mhóir	Tadhg Mac Dhonnagáin
An Mhaighdean Mhara	Traidisiúnta
Ag Críost an Síol	Seán Ó Riada (ceol)
Déan é	Sruth na Maoile
Siar go Conamara	Aerach
An Cailín Álainn	Sibéal Ní Chasaide
Ar ais go Gaoth Dobhair	Emma Ní Fhíoruisce
Dochar	Sonny Ní Chathasaigh
Dúlamán	Clannad
Go Beo, Go Deor na nDeor	Enda Reilly/Séamas Barra Ó Súilleabháin

Gearrscannáin T2				
Teideal	**Stiúrthóir**	**Scríbhneoir**	**Léiritheoirí / Comhlacht**	**Ar fáil ag**
An Teanga Rúnda (2005)	Brian Durnin	Brian Durnin	Macdaragh Kelleher, Fastnet Films	https://foghlaim.tg4.ie/tsraith_shoisearach/gearrscannain
An tÁdh (2014)	Colm Bairéad	Medb Johnstone	Deirdre Ní Fhlaithearta, ROSG	https://foghlaim.tg4.ie/tsraith_shoisearach/gearrscannain
El Toro (2012)	Tomás Seoighe	Tomás Seoighe	David Clarke	El Zorrero Films
Fluent Dysphasia (2004)	Daniel O'Hara	Daniel O'Hara	Gráinne O'Carroll/ Dough Productions	https://ifiarchiveplayer.ie/fluent-dysphasia/
Cúilín Dualach (2004)	Nora Twomey	Jackie Mac Donncha	Ross Murray, Cartoon Saloon agus Seán Ó Cualáin, Sónta Teo.	tg4.ie/foghlaim https://shorts.screenireland.ie/films
Síle (2013)	Cathal Ó Cuaig	Séamus Moran	Ciarán Ó Cofaigh/ Síol Scéal	https://www.tg4.ie/ga/player/baile/

Drámaí T2				
Teideal	**Údar**	**Cnuasach**	**Foilsitheoir**	**Bliain**
Gan Choinne	Ré Ó Laighléis	*Aistear Intinne*	Coiscéim	1996
Gleann Álainn	Brian Ó Baoill	*Bózó agus drámaí eile*	Cló Iar-Chonnacht	2003
Na Deoraithe	Celia de Fréine	*Blúiríní*	COGG	2015
Cumhacht na Cuimhne	Seosamh Mac Gabhann	*Cumhacht na Cuimhne agus Drámaí Eile*	Cló Iar-Chonnacht	2000